

Crying Over the Divine Presence

Source Sheet by Mordechai Lewis

TEHILLIM TOGETHER by HaRav Betzalel Rudinsky - Week 14

תהילים ג':ה'

(ה) קוֹלִי אֶל־יְקוֹק אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מִהַר קִדְשׁוֹ סְלָה:

Psalms 3:5

(5) I cry aloud to the LORD, and He answers me from His holy mountain. Selah.

שמות רבה ב':ב'

(ב) ומִשְׁחָרְבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ נִסְתַּלְקָה הַשְּׂכִינָה לְשָׁמַיִם... רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לֹא זָזָה הַשְּׂכִינָה מִתּוֹךְ הַהִיכָל... וְכֵן הוּא אָמַר (תהלים ג, ה): קוֹלִי אֶל יְקוֹק אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מִהַר קִדְשׁוֹ סְלָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חָרַב הָרִי הוּא בְּקִדְשׁוֹ... אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חָרַב הָאֱלֹקִים אִינוּ זֶז מְשָׁם... לְעוֹלָם אֵין הַשְּׂכִינָה זָזָה מִכַּתֵּל מֵעַרְבֵי...

Midrash Tanchuma Buber, Shemot 10:1

(1) After the Temple was destroyed, (ibid. cont.): THE LORD'S THRONE IS IN THE HEAVENS. He had removed his Divine Presence to the heavens. R. Eleazar ben Pedat said: Whether the Temple is destroyed or not destroyed, the Divine Presence has not moved from its place, as stated (in Ps. 11:4): THE LORD IS IN HIS HOLY TEMPLE... It also says so (in Ps. 3:5 [4]): I RAISE MY VOICE UNTO THE LORD, AND HE ANSWERS ME FROM HIS HOLY HILL. SELAH... He has not moved from there. R. Aha said: The Divine Presence has never moved from the West Wall (i.e., the Wailing Wall) of the Sanctuary. Thus it is stated (in Cant. 2:9): THERE HE STANDS BEHIND OUR WALL. Ergo (in Ps. 11:4): THE LORD IS IN HIS HOLY TEMPLE.

Midrash Tehillim 11:4

(4) "The Lord is in His Holy Temple. The Lord-His throne is in Heaven..." (Tehillim 11:4) When Israel does the will of the Makom 'The Lord is in His Holy Temple,' and when they do not do the will of the Makom 'The Lord-His throne is in Heaven.' R' Elazar said: whether the Holy Temple is destroyed or not the Divine Presence doesn't move from within it, as it says "The Lord is in His Holy Temple." Even though His

throne is in Heaven, His Presence is in the Holy Temple, as it says "...and My eyes and My heart shall be there at all times." (Kings I 9:3) So too it says "...and He answered me from His holy mount to eternity." (Tehillim 3:5) Even though it is just a mountain, it maintains its holiness. R' Elazar said: see what is written "...for now you shall go forth from the city; and you shall dwell (shachantah) in the field..." (Micah 4:10) It is written as shechinati (My Presence), even though it is destroyed My Presence remains there. R' Acha said: the Divine Presence never moved from the western wall, as it says "...behold, he is standing behind our wall..." (Shir haShirim 2:9) R' Yanai said: when a king of flesh and blood enters his banquet hall, he does not know what is in the bed chamber. Not so the Holy One, rather 'The Lord is in His Holy Temple. The Lord-His throne is in Heaven.' He looks and sees the whole world, and no eye can grasp Him.

ילקוט שמעוני על נ"ך קצ"ה:א'

(א) אמר רבי שמואל בר נחמני עד שלא חרב בית המקדש היתה השכינה נתונה בהיכל שנאמר יקוק בהיכל קדשו, משחרב בית המקדש יקוק בשמים כסאו סלק שכינתו בשמים. א"ר אלעזר בן פדת בין חרב בין לא חרב אינו זז ממקומו שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים. וכה"א קולי אל יקוק אקרא ויענני מהר קדשו סלה... אמר רבי אחא לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי של בית המקדש שנאמר הנה זה עומד אחר כתלנו.

ילקוט שמעוני על נ"ך תקנ"ב:ו'

(ו) אף על פי שחרב בית המקדש לא זזה השכינה משם...

תלמוד ירושלמי ברכות ל"ה א

תני היה רוכב על החמור ירד אם יש לו מי לאחוז בחמורו יורד ומתפלל למטן ואם לאו מתפלל במקומו רבי אומר בין כך ובין כך מתפלל במקומו שכך לבו מיושב ר' יודה בן פזי בשם ר' יהושע בן לוי הלכה כרבי א"ר יעקב בר אחא תניי תמן לכל הרוחות אין מחזירין חוץ מרוח מזרחית אמר רבי יוסי בר אבון בתחילה (יחזקאל ח':ט"ז) אחוריהם אל היכל יקוק ופניהם קדמה והמה משתחוויתם קדמה לשמש תני סומא ומי שאינו יכול לכיין את הרוחות הרי אילו מתפללין כלפי למעלן שנאמר (מלכים א ח'; וראה דברי הימים ב ו) והתפללו אל יקוק העומדים ומתפללין בחוצה לארץ הופכין את פניהן כלפי ארץ ישראל ומה טעם (שם) והתפללו אליך דרך ארצם אשר נתת לאבותם העומדין ומתפללין בארץ ישראל הופכין את פניהן כלפי ירושלים ומה טעם (שם) והתפללו אליך דרך העיר אשר בחרת בה העומדים ומתפללין בירושלים הופכין את פניהן כלפי הר הבית שנאמר (שם) והבית אשר בניתי לשמך העומדים ומתפללין בהר הבית הופכין את פניהן כלפי בית קדשי הקדשים ומה טעם (שם) והתפללו אל המקום הזה ואתה תשמע אל מכוון שבתך אל השמים ושמעת וסלחת נמצא העומדין בצפון פניהן לדרום העומדין

לדרום פניהם לצפון העומדים במזרח פניהן למערב למערב פניהן למזרח נמצאו כל ישראל מתפללין אל מקום אחד הה"ד (ישעיהו נ"ו:ז) כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים אמר ריב"ל (מלכים א' ו':י"ז) הוא ההיכל לפני לפנים היכל שכל הפנים פונים לו עד כדון בבינינו בחורבנו מניין א"ר אבון (שיר השירים ד':ד') בנוי לתלפיות תל שכל הפיות מתפללין עליו

ישעיהו מ"ט:י"ד

(יד) ותאמר ציון עזבני יקוק ואדושם שכחני:

Isaiah 49:14

(14) Zion says, "The LORD has forsaken me, My Lord has forgotten me."

Berakhot 32b

The Gemara cites a midrash on the following verse from Isaiah, relating to the sin of the Golden Calf and Moses' supplication for forgiveness: **"But Zion said: The Lord has forsaken me and the Lord has forgotten me.** Can a woman forget her suckling baby, that she would not have compassion for the child of her womb? These may forget, but you I will not forget" (Isaiah 49:14–15). The Gemara seeks to clarify: **Forsaken is the same as forgotten.** They are synonymous; why repeat the same idea twice? **Reish Lakish said: The community of Israel said before the Holy One, Blessed be He: Master of the Universe, even when a man marries a second wife after his first wife, he certainly recalls the deeds of his first wife. Yet You have not only forsaken me, but You have forgotten me as well.**

חידושי אגדות על מסכת ברכות ל"ב ב

עזבתני ושכחתי כו'. עזובה כאלו נשאת אשה על הראשונה ושכוחה שלא זכרת מעשי הראשונה. ואמר **התשכח** אשה עולה. א"ל הקב"ה בתי י"ב מזלות כו' לא ידענא מוצאו דהך מלתא מהאי קרא ולקמן דריש מיניה כלום אשכח עולות אילים כו' ואפשר דסמך בזה הדרוש אכתוב דבתרי' הן על כפים חקותיך וגו' ר"ל ואיך אשכחך הלא על כפים דהיינו שמי השמים וכל צבאם שהם למעלה מעננים וכפים חקותיך שאתה סבת חקותם כמ"ש אם לא בריתי וגו' חקות שמים וארץ לא שמתני כדמסיק וכלן לא בראתי אלא בשבילך והיינו אשה העולה למעלה מכל המזלות בצורת יעקב שחוקקה תחת כסא כבוד:

באר הגולה, באר ג' ו'

(ו) בפרק אין עומדין (ברכות ל"ב, ב') ותאמר ציון עזבני יקוק ויקוק שכחני אמר ריש לקיש אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אדם נושא אשה זוכר מעשה ראשונה

אתה עזבתני ושכחתני התשכח אשה עולה אמר לה הקב"ה בתי י"ב מזלות בראתי ברקיע ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטים ועל כל רהטים ורהטים בראתי בו שלשים גסטרא ועל כל גסטרא וגסטרא שס"ה כוכבים כמנין ימות החמה וכולם לא בראתי אלא בשבילך ואת אומרת עזבתני ושכחתני התשכח אשה עולה אמר לה הקב"ה כלום אשכח עולות אילים ופטרי רחמים שהקרבת לפני במדבר אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמא לא תשכח לי מעשה עגל אמר לה גם אלה תשכחנה אמרה לפניו רבוננו של עולם הואיל ויש שכחה לפני כסא כבודך שמא תשכח לי מעשה סיני אמר לה ואנכי לא אשכחך זה מעשה סיני עד כאן:

נצח ישראל י"א:ל"א

(לא) ובמדרש ויקרא רבה, אתה מוצא בשעה שבקשו לפרוק עול בימי יחזקאל, באו אנשים מזקיני יהודה לדרוש את יקוק (יחזקאל כ, א), אמרו לו, בן אדם, כהן שקנה עבד מהו שיאכל בתרומה, אמר להם אוכל. חזר הכהן ומכרו לישראל לא יצא העבד מרשותו, אף אנו יצאנו מרשותו של הקדוש ברוך הוא. אמר להם (שם שם לב-לג) "העולה על רוחכם היה לא תהיה חי אני אם לא ביד חזקה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם". כי הוא יתברך עלה הכרחית אל ישראל, ואין עלה בלא עלול, ולפיכך בהכרח ימלוך השם יתברך עליהם אף אם לא ירצו, כי דבר זה הוא מצד העלה, ולא מצד העלול. כי דבר שהוא מצד העלול אפשר שישתנה, כי העלול הוא בעל שנוי, לכך הוא אפשרי מצד עצמו ומחוייב מצד עלתו. ולפיכך אמר מאחר שהדבר הזה הוא מצד העלה, הוא מחוייב, ולפיכך "בחימה שפוכה אמלוך עליכם". הנה התבאר לך סבה השנייה אשר בחר בישראל, והסבה קיימת ולא סרה, ומאחר שהסבה קיימת - גם כן המסובב שבחר בישראל גם כן קיים:

הושע י"א:ט'

(ט) לֹא אֶעֱשֶׂה חַרֹּן אַפִּי לֹא אָשׁוּב לְשַׁחַת אֶפְרַיִם כִּי אֵל אֲנֹכִי וְלֹא-אִישׁ בְּקִרְבֶּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבּוֹא בְּעִיר:

Hosea 11:9

(9) I will not act on My wrath, Will not turn to destroy Ephraim. For I am God, not man, The Holy One in your midst: I will not come in fury.

תענית ה' א

וא"ל רב נחמן לר' יצחק מאי דכתיב (הושע יא, ט) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר משום דבקרבך קדוש לא אבוא בעיר א"ל הכי א"ר יוחנן אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של

מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה ומי איכא ירושלים למעלה אין דכתיב (תהלים קכב, ג) ירושלם הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו

Taanit 5a

And Rav Nahman said to Rabbi Yitzhak: What is the meaning of that which is written: “It is sacred in your midst, and I will not enter the city” (Hosea 11:9)? This verse is puzzling: **Because it is sacred in your midst, will God not enter the city?** Rabbi Yitzhak said to Rav Nahman that **Rabbi Yoḥanan said** the verse should be understood as follows: **The Holy One, Blessed be He, said: I shall not enter Jerusalem above, in heaven, until I enter Jerusalem on earth down below** at the time of the redemption, when it will be sacred in your midst. The Gemara asks: **And is there such a place as Jerusalem above?** The Gemara answers: **Yes, as it is written: “Jerusalem built up, a city unified together” (Psalms 122:3).** The term unified indicates that there are two cities of Jerusalem, a heavenly one and an earthly one, which are bound together.

רש"י על תענית ה' א

ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו - ירושלים שלמטה תהא בנויה כעיר שחבורה לה שהיא כיוצא בה חבירתה ודוגמתה מכלל דאיכא ירושלים אחריתי והיכן אם לא למעלה:

חידושי אגדות על מסכת תענית ה' א

ירושלים הבנויה כעיר שחבורה כו' כלומר ירושלים הבנויה למטה היא כעיר ירושלים שחבורה לה כו' דהיינו שהיא למעלה בשמים נגד ירושלים שלמטה שהיא מכוונת כנגד שער השמים וכעין זה אמרו בפ' אין דורשין בז' רקיעים זבול שבו ירושלים וביהמ"ק ומזבח כו' ע"ש:

Chagigah 12b

Reish Lakish said: There are **seven** firmaments, **and they are as follows: Vilon, Rakia, Shehakim, Zevul, Ma'on, Makhon, and Aravot.** The Gemara proceeds to explain the role of each firmament: **Vilon**, curtain, is the firmament that **does not contain anything, but enters at morning and departs in the evening, and renews the act of Creation daily, as it is stated: “Who stretches out the heavens as a curtain [Vilon], and spreads them out as a tent to dwell in” (Isaiah 40:22).** **Rakia**, firmament, is the one in which the sun, moon, stars, and zodiac signs are fixed, as it is stated: **“And God set them in the firmament [Rakia] of the heaven” (Genesis 1:17).** **Shehakim**, heights, is the one in which mills stand and grind manna for the righteous, as it is stated: **“And He commanded the heights [Shehakim] above, and opened the doors of heaven; and He caused manna to rain upon them for food, and gave them of the corn of heaven” (Psalms 78:23–24).** **Zevul**, abode, is the location of the heavenly Jerusalem and the heavenly Temple, and there the heavenly altar is built, and the angel Michael, the

great minister, stands and sacrifices an offering upon it, as it is stated: “I have surely built a house of *Zevul* for You, a place for You to dwell forever” (I Kings 8:13). And from where do we derive that *Zevul* is called heaven? As it is written: “Look down from heaven and see, from Your holy and glorious abode [*Zevul*]” (Isaiah 63:15). *Ma'on*, habitation, is where there are groups of ministering angels who recite song at night and are silent during the day out of respect for Israel, in order not to compete with their songs, as it is stated: “By day the Lord will command His kindness, and in the night His song is with me” (Psalms 42:9), indicating that the song of the angels is with God only at night.

Chullin 91b

And the ministering angels do not recite their song above until the Jewish people recite their song below, on earth, as it is stated: “When the morning stars sang together” (Job 38:7), referring to the Jewish people, who are compared to stars; and only then does the verse state: “And all the sons of God shouted for joy,” which is a reference to the angels. This *baraita* teaches that the angels mention the name of God only after three words, i.e., after saying the word “holy” three times, whereas according to what Rav Ḥananel stated that Rav said, the third group of angels says the word “holy” once and then immediately mentions the name of God.

אוצר מדרשים, היכלות, פרק מפרקי היכלות ג'

(ג) אמר ר' ישמעאל, אשריכם ישראל כמה הם חביבין לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת, כי בשעה שמלאכי השרת מבקשים לומר שירה למעלה תחלה באין סביבות כסא הכבוד נהרי אש וגבעות של להבה, ואומר להם הקב"ה ית' החרישו אלי כל מלאך ומלאך וכל חיה וחיה וכל אופן ואופן וכל שרף ושרף שבראתי עד שאשמע ואאזין תחלה קול שירתן ותושבחתן של ישראל בני, שנאמר ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלקים, זהו פמלייתן של מלאכים. אימתי כבוד בשמים, כדכתיב רומה על השמים אלקים (בזמן) על כל הארץ כבודך (תהילים נ"ז:ו). אלפים ורבבות של מלאכי השרת עומדים לימין הכסא וכנגדם לשמאל הכסא. ובין נהרי אש מקיפין ועומדין, ושרים הגדולים העומדים ממונים על כל גדוד וגדוד, ועל כל צבא וצבא מימין הכסא ומשמאל הכסא, ומלמדין לומר שירה וזמרה לכבודו של מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה ית', וכשמגיע זמן לומר שירה שמעיא"ל השר הגדול הנכבד והנורא עומד על חלוני הרקיע התחתון לשמוע ולהקשיב קול שירות ותשבחות העולים מן הארץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות להשמיע לבני ערבות. ומפני מה עושה כן? שאין רשות למלאכי השרת לומר שירה ער שפותחין תחלה ישראל בשירה, שנאמר רוממו ה' אלקינו והשתחוה להר קדשו, אלו מלאכי השרת, וכל מלאכי רקיע ורקיע כששומעין שירות ותשבחות שאומרין מלמטה, הן פותחין קדוש קדוש קדוש מלמעלה.

Berakhot 32b

On the subject of prayer, **Rabbi Elazar also said: Since the day the Temple was destroyed the gates of prayer were locked** and prayer is not accepted as it once was, **as it is said** in lamentation of the Temple's destruction: **"Though I plead and call out, He shuts out my prayer"** (Lamentations 3:8). Yet, **despite the fact that the gates of prayer were locked** with the destruction of the Temple, **the gates of tears were not locked**, and one who cries before God may rest assured that his prayers will be answered, **as it is stated: "Hear my prayer, Lord, and give ear to my pleading, keep not silence at my tears"** (Psalms 39:13). Since this prayer is a request that God should pay heed to the tears of one who is praying, he is certain that at least the gates of tears are not locked.

מדרש תהילים י"א:ד'

(ד) א"ר אלעזר בין שחרב בית המקדש ובין שלא חרב אין השכינה זזה...

Midrash Tehillim 11:4

(4) R' Elazar said: whether the Holy Temple is destroyed or not the Divine Presence doesn't move from within it...

משנה תורה, מצוות עשה ה'

(ה) לְהִתְפַּלֵּל לוֹ, שְׁנֹאמַר: "וְעַבַּדְתֶּם, אֶת יְקוּם אֱלֹהֵיכֶם" (שמות כג, כה) – עֲבוּדָה זוֹ תִּפְלֶה.

Mishneh Torah, Positive Mitzvot 5

(5) To pray to Him. Ex.23.25.

Mishneh Torah, Prayer and the Priestly Blessing 1:1-4

(1) To pray daily is an affirmative duty, as it is said, "And ye shall serve the Lord, your God" (Exodus 23:25). The service, here referred to, according to the teaching of tradition, is Prayer, as it is said, "And to serve Him with all your heart" (Deuteronomy 11:13), on which the sages commented, "What may be described as Service of the Heart? Prayer". The number of prayers is not prescribed in the Torah. No form of prayer is prescribed in the Torah. Nor does the Torah prescribe a fixed time for Prayer. Hence, women and slaves are under an obligation to pray, this being a duty, the fulfillment of which is independent of set periods.

(2) The obligation in this precept is that every person should daily, according to his ability, offer up supplication and prayer; first uttering praises of God, then, with humble supplication and petition ask for all that he needs, and finally offer praise and thanksgiving to the Eternal for the benefits already bestowed upon him in rich measure.

(3) One who was fluent, would offer up many prayers and supplications. If one was slow of speech, he would pray as he could and whenever he pleased. Thus also, the number of separate services depended on an individual's ability. One would pray once daily; others, several times in the day. All, however, turned during prayer to the Sanctuary, in whichever direction that might be. This was the uniform practice from the times of Moses to those of Ezra.

(4) When the people of Israel went into exile in the days of the wicked Nebuchadnezzar, they mingled with the Persians, Greeks and other nations. In those foreign countries, children were born to them, whose language was confused. Everyone's speech was a mixture of many tongues. No one was able, when he spoke, to express his thoughts adequately in any one language, otherwise than incoherently, as it is said, "And their children spoke half in the speech of Ashdod and they could not speak in the Jews' language, but according to the language of each people" (Nehemiah 13:24).

Consequently, when anyone of them prayed in Hebrew, he was unable adequately to express his needs or recount the praises of God, without mixing Hebrew with other languages. When Ezra and his Council realized this condition, they ordained the Eighteen Benedictions in their present order. The first three blessings consist of praises of God and the last three, of thanksgiving to Him. The intermediate benedictions are petitions for the things which may stand as categories of all the desires of the individual and the needs of the community. The object aimed at was that these prayers should be in an orderly form in everyone's mouth, that all should learn them, and thus the prayer of those who were not expert in speech would be as perfect as that of those who had command of a chaste style. For the same reason, they arranged [in a fixed form] all the blessings and prayers for all Jews so that the substance of every blessing should be familiar and current in the mouth of one who is not expert in speech.

Made with the Sefaria Source Sheet Builder
www.sefaria.org/sheets